

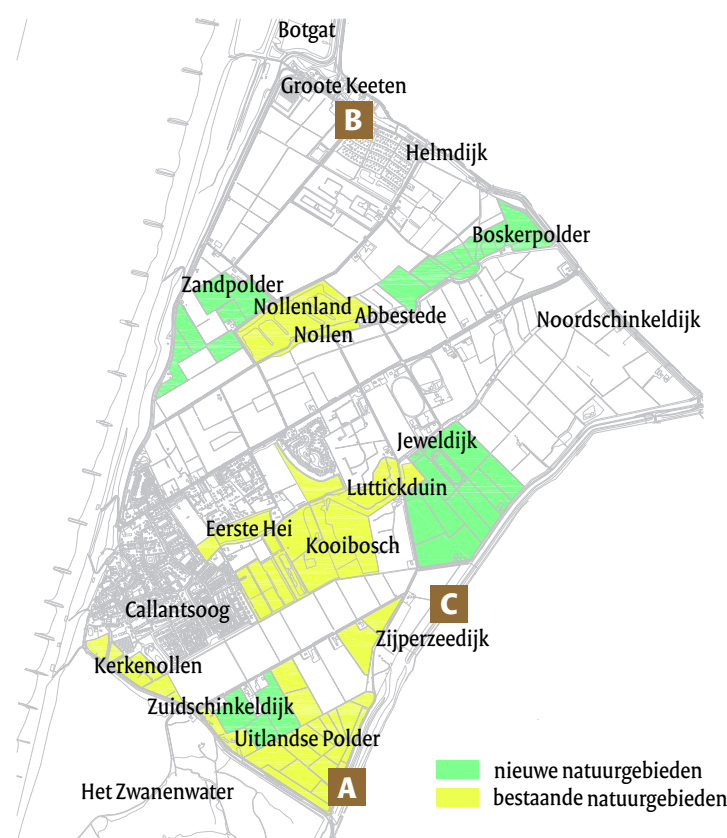
Natuur en landschap, oud en nieuw

Het landschap van de Polder Callantsoog zal de komende jaren veranderen. Recreatie en natuur en de berging van water gaan meer ruimte krijgen. De projecten Zandpolder, Boskerpolder en de Waterberging Zijperdijk komen in beheer bij Landschap Noord-Holland. Natuurmonumenten ontwikkelt natuur in de Uitlandse Polder, in aansluiting op het Zwanenwater. In totaal gaat het om meer dan 100 hectare extra natuur inclusief cultuurhistorische elementen. Een netwerk van wandelpaden gaat de nieuwe elementen ontsluiten. Hoe zal het er na verloop van jaren uitzien? Een gevulder landschap: meer recreatieterreinen, natuur in een wat ruimere jas, waterberging en minder landbouw.

In de Polder Callantsoog ontstonden door historische gebeurtenissen en het bodemgebruik verschillende waardevolle gebiedjes, elk met specifieke kwaliteiten. Die verscheidenheid komt voor een belangrijk deel doordat sommige terreinen gevoed worden door zoet kwelwater uit de duinen, op andere plaatsen treedt juist brakke kwel op, deels vanuit de Noordzee en deels 'fossiel', d.w.z. honderden jaren oud. Verder draagt ook de bodem, die overwegend uit zand bestaat met hier en daar wat klei en veen, bij aan een goede uitgangssituatie.

Uitlandse polder

De Uitlandse polder, ooit een zandige wadvlakte ten oosten van het eiland Callantsoog, is in de 16e eeuw ontstaan toen 't Oghe met het vasteland verbonden werd door de bedijking van de Zijpe. In de polder is nog altijd de onregelmatige blokverkeveling uit de 16e eeuw te herkennen. Net ten westen van het gebied, vlakbij het dorp, liggen enkele percelen met authentieke, lage duintjes: de Kerkenollen, eens onderdeel van één van de oude oogduincomplexen van 't Oghe.

Kenmerkend voor de Uitlandse polder is kruidenrijk grasland, waar onder andere grutto en tureluur broeden. Hier groeien soorten van dotterbloemgraslanden als grote ratelaar, koekoeksbloem, stijve ogentroost, rietorchis en wilde bertram, maar ook parnassia, die buiten de duinen in ons land nog maar schaars opduikt. Schoon water uit het duingebied stroomt via duinrellen het gebied in, of komt uit de diepere ondergrond omhoog. In de sloten staat vaak een paardenstaartachtige, de holpijp, die op diepere kwel wijst. De waterplanten haarfonteinkruid en puntig fonteinkruid wijzen op zoet, carbonaatrijk water. Net als het drijvend fonteinkruid komen ze langs de binnenduintrand vooral voor op plekken waar kwel optreedt. Bijzonder is hier het voorkomen van snavelzegge, kleine egelskop en waterdrieblad. Het zijn soorten van relatief voedselarme omstandigheden, die behalve hier en bij Den Helder vrijwel nergens in de duinzoom worden aangetroffen. Dit bijzondere drietal komt in ons land verder alleen voor aan de rand van het Maasdal (in Limburg) en in sommige beekdalen, waar regenwater zich mengt met basenrijk (calcium- of ijzerrijk) grond- of oppervlaktewater. Moerasmuur en bronkruid zijn pionierssoorten die op kwelplekken in de graslanden of langs greppels voorkomen. Zwanenbloem staat in de sloten die ook rijk zijn aan waterbeestjes, waaronder veel libellenlarven. Waargenomen libellen in het gebied zijn o.a. blauwe en vroege glazenmaker, viervlek en bruinrode heidelibel. Net als in het Wildrijk leven hier de beschermde kleine modderkruiper en de waterspitsmuis. Natuurmonumenten richt in de Uitlandse polder 50 hectare op-nieuw in. De waterhuishouding wordt verbeterd door vervuild oppervlaktewater buiten te houden en door het instellen van een natuurlijk, hoger waterpeil in de sloten. Langs de binnenduintrand zijn lage nolletjes aangelegd.

Kooibosch en Luttickduin

Dit gebied bestaat uit een oud bos rond een eendekooi die al 200 jaar niet meer gebruikt wordt, met daarin een nat en bijzonder hooiland. Dit hooiland is een restant van het Nieuw Spoelde Wiel, een

oude geul en doorbraak; voor 1610 stond hier geregeld zeewater. Het hooiland staat hier onder invloed van kwel en vertoont kenmerken van blauwgraslanden. Het oude Luttickduin heet in de volksmond 'Tweede Hei', zoals de meer naar het dorp gelegen Nabbersnollen of Heidenollen de 'Eerste Hei' worden genoemd. Hier verrees rond 1930 'het VVV-bosje' met enige zwarte dennen, als eerste poging om het landschap voor toeristen wat aantrekkelijker te maken. Zie verder pag. 106.

Nollenland van Abbestede en Boskerpolder

De Nollen van Abbestede zijn niet alleen historisch en geografisch van belang. Ook qua natuur hebben zowel de droge als natte delen veel te bieden. Het Nollenland is vooral bekend vanwege de vele vogels die er broeden en fourageren, waaronder grutto en kluut. Zie verder pag. 108.

Oostelijk van Abbestede zal, in aansluiting op het recreatiepark Boskerpark, het natuurontwikkelingsgebied Boskerpolder worden ingericht. In het laag gelegen deel van de voormalige Oude Waal is brakke kwel aanwezig met kansen voor zilte graslanden. Richting Abbestede komen dotterbloemgrasland, d.w.z. zeer natte maar zoete graslanden. Op de overgangen naar de nollen van Abbestede en naar de Helmdijk en Noorderschinkeldijk komen lage nolletjes.

De Zandpolder

Westelijk van Abbestede tussen Callantsoog en Grote Keeten is de duinenrij zo smal dat er aan de binnenduintrand geen zoet maar zout kwelwater aan de oppervlakte komt. Als duidelijke aanwijzing van deze zoute kwel groeit in de sloot langs de Duinweg de Rode Lijstsoort snavelruppia. Andere 'zilte soorten' zijn niet aangetroffen, vanwege de intensieve bollenteelt op de aangrenzende percelen. Landschap Noord-Holland heeft een aanzienlijk deel van de gronden tussen de duinen en het Nollenland van Abbestede verworven. Langs de binnenduintrand komen poelen en natte graslanden, die gevoed worden door het zoute kwelwater. Naar verwachting zullen zich soorten vestigen als zilte waterranonkel, de genoemde snavelruppia en mogelijk brakwaterkransblad, een zeldzaam kranswier. In de graslanden zijn soorten te verwachten als zilte rus, aardbeiklaver en zilte schijnsparrie. Als het project Zandpolder klaar is, zal de waterpartij in het Nollenland (de 'Venne' op de kaart van Dirck van Abbestee uit de Gouden Eeuw, nu het nieuwe Oogmergat) breed worden doorgetrokken in westelijke richting, wat zowel broedvogels als trekvogels zal aantrekken.

Zijperzeedijk en Helmdijk

Hoewel deze dijken niet tot de officiële natuurgebieden behoren, hebben ze belangrijke natuurwaarden. Het zijn stuifdijken of overstoven klei- of wierdijkjes met een duinachtig karakter. Ze zijn begroeid met helm, buntgras en struikheide. De heide geeft aan dat hier een eeuwenoude, door regen ontcalcite zandbodem ligt. Er komen op deze dijken regelmatig bijzondere planten voor, waaronder de in Noord-Holland zeldzame kruisdistel, een kenmerkende soort van dijken langs de grote rivieren.

Aan de noordwestzijde van 't Oghe lag al rond 1300 de Helmdijk, die ook nu nog goed herkenbaar is. Hoewel deze grotendeels als stuifdijk ontstaan is, zijn er bij graafwerkzaamheden ook restanten van klei en wier in gevonden.

Recreatie

Callantsoog heeft het grootste recreatieve aanbod van alle kernen binnen de gemeente Zijpe. Momenteel zijn er in Callantsoog en Groote Keeten samen 9 bungalowparken, 8 campings, 12 minicampings en een groot aantal hotels en los aangeboden woningen en appartementen.

Bij Groote Keeten is nog 38 hectare bestemd voor uitbreiding van verblijfsrecreatie, waarvan een groot deel in het geplande Boskerpark. Dit zal ten koste gaan van het historische karakter van de oude Boskerpolder. Natuurontwikkeling zal dit verlies aan open landschap niet kunnen opvangen.

Kwetsbare gebieden als het Kooibosch en de natte gedeelten van het Nollenland, die sterk achteruit zouden gaan als ze zonder meer opengesteld worden, zijn vanaf de omliggende paden of tijdens excursies te bekijken. Terreinen als de droge Nollen van Abbestede en het Luttickduin (Tweede Hei) zijn minder kwetsbaar en om die reden toegankelijk voor publiek.

